

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут бізнесу та інноваційного розвитку
Обліково-фінансовий факультет

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

методичні рекомендації для виконання самостійної роботи
здобувачами вищої освіти ступеня «магістр» спеціальностей
071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та
страхування» денної форми навчання

Миколаїв
2022

УДК 330.16

С 69

Друкується за рішенням науково-методичної комісії обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету від 20.09.2022 р., протокол №2.

Укладачі:

Т. І. Лункіна – канд. екон. наук, доцент, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

М. В. Дубініна – д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування, Миколаївський національний аграрний університет;

Л. С. Мельничук – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри менеджменту, Чорноморський національний університет імені Петра Могили.

ЗМІСТ	
Вступ.....	4
Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів.....	6
Плани самостійної роботи Модуль 1. Соціальна відповідальність як суспільно-економічний феномен.....	7
Тема 1. Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку.....	7
Тема 2. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства.....	7
Тема 3. Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю.....	8
Тема 4. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.....	8
Модуль 2. Управління підприємством на засадах соціальної відповідальності.....	10
Тема 5. Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.....	10
Тема 6. Екологічна компонента соціальної відповідальності.....	12
Тема 7. Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності.....	13
Тема 8. Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності.....	13
Тема 9. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.....	15
Тема 10. Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності.....	19
Питання для підсумкового контролю знань (залік).....	25
Перелік рекомендованих джерел.....	28

ВСТУП

Метою дисципліни «Соціальна відповідальність» є вивчення теорії та практики соціальної відповідальності підприємств, формування у фахівців базових знань з теорії та практики соціальної відповідальності й набуття ними відповідних професійних компетенцій, що забезпечують формування соціально-відповідальної поведінки.

Завданням вивчення дисципліни є набуття навичок майбутніми фахівцями щодо загальних закономірностей взаємодії бізнесу і суспільства, основ їхнього використання в управлінні організаціями.

Об'єктом дисципліни є процеси формування основних елементів соціальної відповідальності.

Предмет: теоретико-методологічні, методичні та організаційно-економічні аспекти формування і розвитку соціальної відповідальності.

Передбачені неформальні освітні заходи. Здобувачам пропонуються протягом вивчення дисципліни: індивідуальні завдання, реалізація соціальних проєктів, участь у вебінарах та семінарах з соціально орієнтованої тематики, участь у відкритих лекціях, які проводять поза межами навчального процесу, проходження курсів соціально-орієнтованого спрямування (Prometheus). Здобувач має право самостійно обирати напрям і вид неформальних освітніх заходів. Оцінка їхніх результатів відбувається за наявності документального підтвердження (сертифікат, свідоцтво, скріншот, програма, запрошення тощо). Перезарахування дисципліни або окремих тем відбувається за бажанням здобувача на підставі нормативної внутрішньої документації та Положень МНАУ.

Методи навчання. Основними, які використовуються від час викладання і вивчення дисципліни, є: інтерактивні, кейс-метод, метод прес-формули, наочні методи, практичні методи, творчі методи, методи контролю та самоконтролю, дослідницькі та інші.

У процесі навчання всі учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися принципів *академічної доброчесності* – сукупності етичних принципів та визначених правил провадження

освітньої та наукової діяльності, які є обов'язковими для всіх учасників такої діяльності та мають на меті забезпечувати довіру до результатів навчання та наукової діяльності, з урахуванням вимог Закону України «Про вищу освіту», «Про освіту», методичних рекомендацій Міністерства освіти і науки України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Кодексу академічної доброчесності у Миколаївському національному аграрному університеті та інших документів.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері професійної діяльності з обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ОП «Облік і оподаткування», 2022 р.

ПРН1. Вміти розвивати та підвищувати свій загальнокультурний і професійний рівень, самостійно освоювати нові методи роботи та знання щодо комплексного бачення сучасних проблем економіки та управління.

ОП «Фінанси, банківська справа та страхування», 2022 р.

ПРН1. Використовувати фундаментальні закономірності розвитку фінансів, банківської справи та страхування у поєднанні з дослідницькими та управлінськими інструментами для здійснення професійної та наукової діяльності.

ПРН2. Знати на рівні новітніх досягнень основні концепції і методології наукового пізнання у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

ПРН6. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень усно і письмово, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

Склад, обсяг і терміни виконання змістових модулів

Змістові модулі курсу			Перелік тем	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Термін контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредит	Сума залікових балів		Лекції	Практичні	Самостійна робота		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 Соціальна відповідальність як суспільно-економічний феномен	2,8	17-28	Тема 1 Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку	1	1	5	1,2	1
			Тема 2 Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства	1	1	5	3,4	3
			Тема 3 Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю	2	1	5	5,6	5
			Тема 4 Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності	2	1	5	7,8	7
Всього за I змістовий модуль				6	4	20	x	x
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 Управління підприємством на засадах соціальної відповідальності	2,0	19-32	Тема 5 Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності	2	2	6	9	9
			Тема 6 Екологічна компонента соціальної відповідальності	2	2	6	10	10
			Тема 7 Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності	2	2	6	11,12	12
			Тема 8 Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності	2	2	6	13	13
			Тема 9 Оцінювання ефективності соціальної відповідальності	2	2	6	14,15	15
			Тема 10 Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності	2	2	6	16	16
Всього за II змістовий модуль				12	12	36	x	x
Всього	4,8	36-60		18	16	56	x	x

ПЛАНІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МОДУЛЬ 1. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Змістовий модуль 1, 2 *Соціальна відповідальність як чинник стійкого розвитку. Соціальна відповідальність людини, держави та суспільства.*

Теми доповідей:

1. Соціальна відповідальність у розумінні різних авторів як вітчизняних, так і закордонних.
2. Становлення та розвиток соціальної політики: практичний аспект.
3. Соціальний захист в сфері соціальної відповідальності.
4. Ставлення до аспектів соціальної відповідальності (соціологічне опитування).
5. Еволюція концепції соціальної відповідальності.
6. Основні погляди на соціальну відповідальність Мільтона Фрідмена.
7. Нормативно-правова база соціально відповідального бізнесу в Україні: Міжнародні та національні документи, стандарти в сфері КСВ (Глобальний договір ООН, Індекс ефективності, GRI (The Global Reporting Initiative), ISO 26000:2010 «Керівництво по СВ», МОП, Всесвітня ділова рада за сталий розвиток, тощо).
8. Дотримання функцій соціальної відповідальності (СВ) в аграрному секторі України.
9. Дотримання функцій аграрного сектору: іноземний досвід.
10. Сучасний стан розвитку концепції соціальної відповідальності в Україні.
11. Історія становлення й розвитку соціальної відповідальності (етапи).

Таблиця 1 Соціальна відповідальність та корпоративна соціальна відповідальність (КСВ) у розумінні різних авторів

№	Автор	Тлумачення
1.	Говард Боуен	
2.	Філіп Котлер	
3.	Лорд Холм, Річард Уаттс	
4.	Найл Фіцджеральд	

Продовження таблиці 1

5.	Джим Райлі	
6.	Мілтон Фрідман	
7.	Юрій Благов	
8.	Європейський Альянс корпоративної соціальної відповідальності	
9.	Міжнародна організація праці	
10.	«Зелена книга» ЄС	
11.	Девід Краутер	
12.	Конфедерація роботодавців України	
13.	Соціально-відповідальний бізнес (спільнота - Україна)	
14.	Ф. Євдокімов, М. Губська	
15.	Н. Водницька	
16.	Л. А. Грицина	
17.	С. Литовченко, М. Корсакова	
18.	Є. Суєтєнков, М. Пасько	
19.	О. О. Охріменко, Т. В. Іванова	

Джерело:

Змістовий модуль 3, 4 *Організаційно-економічне забезпечення управління корпоративною соціальною відповідальністю. Формування відносин роботодавців із працівниками на засадах соціальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Система показників соціальної відповідальності у сфері взаємовідносин з персоналом.
2. Соціальні зобов'язання, соціальний контракт.
3. Етика службових і ділових відносин.

Таблиця 2 Розмір нарахованої та фактично виплаченої заробітної підприємств району (вказати район), 20...р.

Місяць	Нараховано, тис. грн	Виплачено, тис. грн	Виплачено у % до нарахованого
Січень			
Лютий			
Березень			

Продовження таблиці 2

Квітень			
Травень			
Червень			
Липень			
Серпень			
Вересень			
Жовтень			
Листопад			
Грудень			
Разом			

Джерело:

Таблиця 3 Потреба підприємств району у підготовці спеціалістів, робітників на 20...-20...рр., (вказати район), осіб

Посада, професія (спеціальність)	Роки			20...р. у % до	
	20....	20....	20....	20...р.	20...р.
Підготовка спеціалістів у вищих учбових закладах, усього					
У розрізі спеціальностей:					
- фінанси і кредит					
- облік і аудит					
- менеджмент					
- процеси, машини та обладнання					
- енергетика та електротехнічні системи в агропромисловому комплексі					
- професійна освіта, технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства					
- транспортні технології					
- агрономія					
- технологія виробництва і переробки продукції тваринництва					
- біотехнологія					
- якість, стандартизація та сертифікація					
- інші спеціальності					

Джерело:

Таблиця 4 Показники заробітної плати підприємства району
(вказати район), 20...-20...рр.

Роки	Номінальна середньомісячна заробітна плата, грн	У % до попереднього року	У % до середнього рівня, який склався в економіці області	У % до середньомісячної заробітної плати штатного працівника в сільському господарстві України
20...				
20...				
20...				

Джерело:

МОДУЛЬ 2. УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ЗАСАДАХ КОРПОРАТИВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Змістовий модуль 5 *Формування відносин бізнесу із зовнішніми організаціями на засадах соціальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Сутність і значення соціально відповідального бізнесу. Корпоративна соціальна відповідальність (КСВ).
2. Розвиток соціально-відповідального бізнесу в Україні.
3. Міжнародний досвід формування КСВ.
4. Соціалізація освіти як один із напрямів підвищення обізнаності суспільства.
5. Соціальна відповідальність у закладах вищої освіти: вітчизняний та іноземний досвід.
6. Роль профспілок у формуванні соціальної відповідальності.

Таблиця 5 Хто або що повинно стимулювати розвиток Вашого соціально відповідального бізнесу

Назва підприємства (вказати район, область)		
Перелік питань	Результати опитування	Побажання
1. Пільгове кредитування для аграрних підприємств, які впроваджують соціальну відповідальність		
2. Зменшення рівня державного втручання у соціальну відповідальність підприємств		

Продовження таблиці 5

3. Приклади впровадження соціальної відповідальності інших аграрних підприємств (позитивні)		
4. Власна соціальна відповідальність (відповідальність лідера аграрного підприємства)		
5. Результативність від впровадження соціальної відповідальності на аграрних підприємствах		
6. Пропозиції місцевих органів влади щодо запровадження соціальної відповідальності (соціальне партнерство)		
7. Публічне визнання аграрних підприємств, які впроваджують соціальну відповідальність		
8. Інвестори		
9. Держава (на законодавчому рівні – закони, концепції)		
10. Наявність банку соціальних програм		
11. Інше (зазначити, що саме)		

Джерело:

Таблиця 7 Аналіз впровадження корпоративної соціальної відповідальності на підприємстві (зазначити підприємство) у ..... році

Форми соціальної відповідальності	Підприємства (назва)		
	....	...	...
1. Ніколи не затримуємо заробітної плати	+	+	+
2. Регулярно підвищуємо заробітну плату	+	-	+
3. Відсутність дискримінації			
4. Підвищення кваліфікації для працівників			
5. Гнучкий графік роботи			
6. Надання медичної допомоги			
7. Безкоштовні чай, кава			
8. Додаткове фінансове заохочення			
9. Система кредитування			
10. Здійснюємо спонсорську допомогу: (дитячі будинки, школи, лікарні)			
11. Наявність спеціального бюджету соціальних і екологічних програм			
12. Взаємозв'язок із громадкістю для провадження соціальної відповідальності			
13. Зменшення викидів в навколишнє середовище			
14. Впровадження енергозберігаючих технологій			
15. Програми використання та утилізації відходів			
16. Поінформованість про підприємство на власному сайті			
17. Інші			

Джерело:

Таблиця 6 Які, на Вашу думку є перешкоди при впровадженні КСВ серед підприємств

Назва підприємства (вказати район, область)		
Перелік питань	Результати опитування	Побажання
1. Брак коштів		
2. Низький рівень обізнаності щодо принципів соціальної відповідальності		
3. Податкове навантаження		
4. Низький рівень державного нормативно-правового регулювання		
5. Незацікавленість у веденні соціально-відповідального бізнесу		
6. Низький рівень контролю за використанням коштів		
Відсутність організацій та підприємств, які б спонукали до ведення соціально-відповідального бізнесу		
7. Інші (навести)		

Джерело:

Таблиця 8 Обсяги бюджетного фінансування сільського господарства підприємств району, 20...-20...рр., (вказати район)
тис. грн

Роки	Отримано коштів всього	в т. ч: для підтримки виробництва продукції рослинництва	в т. ч: для підтримки тваринництва	в т. ч: за іншими видами державної підтримки
20...р.				
20...р.				
20...р.				
20...р. у % до 20...р.				

Джерело:

Змістовий модуль 6 *Екологічна компонента соціальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Інвестування в агроекологію: перспективи та напрями.
2. Виробництво екологічно-чистої продукції на сучасному етапі.

3. Використання принципів «зеленого офісу» підприємствами.
4. Нормативно-правове регулювання екологізації в Україні.
5. Професії майбутнього в аграрному секторі на основі екологізації.

Змістовий модуль 7 *Соціальне партнерство як інструмент формування соціальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Соціальне партнерство як тип соціальних відносин.
2. Ефективність господарювання соціального партнерства.
3. Соціальне партнерство в Миколаївській області.
4. Соціальне партнерство аграрного сектору держави.
5. Профспілки та їх значення в Україні.

Змістовий модуль 8 *Моніторинг корпоративної соціальної відповідальності*

Теми доповідей:

1. Нефінансове звітування: «Звіт з прогресу».
2. Звіт про КСВ.
3. Звіт про прогрес реалізації принципів Глобального договору.
4. Звіт зі сталого розвитку.
5. Звіт за стандартом AA1000.
6. Рейтинг прозорості компаній щодо соціальної відповідальності.
7. Характеристика не фінансової звітності підприємств.
8. Переваги та особливості не фінансової звітності.
9. Нефінансова звітність аграрного сектора України.

Таблиця 9 Оцінка нефінансових звітів в Україні

Документи	Роки							
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1. Звіт з прогресу GR								
2. Нефінансовий звіт								
3. GRI нефінансовий звіт								
4. Верифікований не фінансовий звіт								

Джерело: <http://www.unglobalcompact.org/COP>; за даними Спільноти Соціально Відповідального Бізнесу

Таблиця 10 Оцінка нефінансових звітів в Україні у розрізі підприємств

Підприємство	Назва документа (звіту)	Роки							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022

Джерело:

Таблиця 11 Оцінка нефінансових звітів в Україні у розрізі аграрних підприємств

Підприємство	Назва документа (звіту)	Роки							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022

Джерело:

Таблиця 12 Перелік питань, які розглядаються підприємствами при формуванні нефінансової звітності (Глобальний договір ООН)

Перелік питань	Кількість питань, які розглядаються підприємствам	Роки							
		2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Підвищення кваліфікації									
Гідна праця і умови життя									
.....									

Джерело:

Змістовий модуль 9 *Оцінювання ефективності соціальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Ефективність соціальної відповідальності.
2. Соціальна цінність: основні індикатори.
3. Розрахунок соціальних індикаторів в Україні, міжнародне порівняння.
4. Практики соціалізації в Україні.
5. Ціннісні орієнтири суспільства як фактори впливу на формування соціальної відповідальності.

Таблиця 13 Оцінка ефективності СВ перед споживачами
(вказати підприємство)

Показники	Попередній період	Поточний період	Динаміка, %	Бали	
				Базові	Фактичні
Якість					
Гарантійний ремонт від річного обороту, %				50	
Повернення продукції, %				10	
Сертифікати якості, %				10	
Нагороди, кількість, шт.				5	

Продовження таблиці 13

Відсутність судових позовів, кількість				5	
Ефективність					
Реалізація продукції, тис. грн				50	
- озима пшениця				..	
- озимий ячмінь				..	
- соняшник					
.....					
Підвищення попиту на продукцію, %				30	
Зниження попиту на продукцію, %				20	

Джерело:

Таблиця 14 Оцінка ефективності СВ перед робітниками на
(вказати підприємство)

Показники	Попередній період	Поточний період	Динаміка, %	Бали	
				Базові	Фактичні
Якість					
Чисельність працівників, осіб				5	
Кількість працівників, які мають медичну страховку, осіб				10	
Кількість працівників, яким виплачено соціальні пільги та страховку, осіб				10	
Кількість працівників, яким надано путівки в пансіонати і дитячі лагери, осіб				10	
Програми підвищення кваліфікації і перепідготовки, грн/особу				10	
Інтенсивність перепідготовки і кваліфікації, частота / кількість осіб				10	
Освітній рівень працівників, грн / кількість осіб				10	

Продовження таблиці 14

Розвиток корпоративних комунікацій, працівників у рішень, відповідальна реструктуризація, + або -	допомога у прийнятті соціально-				10	
Наявність профсоюзу, + або -					5	
Ефективність						
Середня заробітна плата / мінімальну заробітну плату по регіону, грн/грн					10	
Виробниче каліцтво, %					5	
Ротація кадрів, %					5	

Джерело:

Таблиця 15 Оцінка ефективності СВ на (вказати підприємство) з органами державної власності

Показники	Попередній період	Поточний період	Динаміка, %	Бали	
				Базові	Фактичні
Якість					
Участь в підтримці і розвитку інфраструктури сільської території, тис.грн				20	
Співпраця з органами державної власності щодо розвитку території, тис. грн				20	
Збереження і розвиток ЖКГ, тис. грн				10	
Нагороди, подяки, кількість				15	
Ефективність					
Відсутність судових позовів, кількість				15	
Приватно-державне партнерство, кількість				20	

Джерело:

Таблиця 16 Оцінка ефективності СВ на (вказати підприємство) –
охорона навколишнього середовища

Показники	Попередній період	Поточний період	Динаміка, %	Бали	
				Базові	Фактичні
Якість					
Економія використання природних ресурсів, %				15	
Повторне використання і утилізація відходів, %				15	
Попередження забруднення навколишнього середовища, шт.				15	
Екологічна безпека виробництва і перевезень, кількість нагород				10	
Екологічно безпечна продукція, кількість нагород				15	
Проведення акцій щодо озеленіння і благоустрою, кількість				10	
Ефективність					
Відсутність штрафів, судових позовів, кількість				10	
Відсутність аварій на виробництві, кількість				10	

Джерело:

Таблиця 17 Оцінка ефективності СВ на (вказати підприємство) –
відносини з суспільством

Показники	Попередній період	Поточний період	Динаміка, %	Бали	
				Базові	Фактичні
Підтримка соціально незахищених верств населення, тис. грн				20	
Підтримка сфери культури і мистецтва, тис. грн				20	
Підтримка освітніх заходів, тис. грн				20	
Підтримка спорту і здорового способу життя, тис. грн				20	
Соціальний аудит (нефінансова звітність), підтвердження				20	

Джерело:

Змістовий модуль 10 *Стратегічні напрями розвитку соціальної відповідальності.*

Теми доповідей:

1. Навести структуру соціальних інвестицій бізнесу в Україні протягом останніх років.
2. Корпоративна соціальна відповідальність як напрям покращення соціального розвитку підприємств.
3. Форми прояву соціальної відповідальності, специфіка, вигоди від неї суспільству.
4. Принципи та завдання державної політики у сфері соціальної відповідальності (стратегія до 2023 р.).
5. Розробка соціальної стратегії: структурні підрозділи.

Таблиця 18 Соціальний розвиток окремих країн (2018-2022 рр.)

Країна	ВВП на душу населення (дол. США)	Очікувана тривалість життя	Письменність серед дорослих, %	Показник людського розвитку
2018 р.				
США				
Франція				
Німеччина				
Англія				
Китай				
Японія				
СНД				
Україна				
2019 р.				
США				
Франція				
Німеччина				
Англія				
Китай				
Японія				
СНД				
Україна				
США				

Продовження таблиці 18

2020 р.				
США				
Франція				
Німеччина				
Англія				
Китай				
Японія				
СНД				
Україна				
2021 р.				
США				
Франція				
Німеччина				
Англія				
Китай				
Японія				
СНД				
Україна				
2022 р.				
США				
Франція				
Німеччина				
Англія				
Китай				
Японія				
СНД				
Україна				

Джерело:

Таблиця 19 Соціальні й економічні тенденції в окремих країнах світу

Країна	Очікувана тривалість життя (роки)			Рівень освіченості (%)			Реальний ВВП на душу населення (дол. США)		
	2010 р.	2015 р.	2022 р.	2010 р.	2015 р.	2022 р.	2010 р.	2015 р.	2022 р.
США									
Франція									
Німеччина									
Англія									
Китай									
Японія									
СНД									
Україна									

Джерело:

Таблиця 20 Розмір соціальних виплат в Україні протягом
2005-2022 рр.

Рік	Розмір мінімальної заробітної плати, грн	Розмір мінімальної пенсії, грн	Прожитковий мінімум, грн
2005			
2006			
2007			
2008			
2009			
2010			
2011			
2012			
2013			
2014			
2015			
2016			
2017			
2018			
2019			
2020			
2021			
2022			

Джерело:

Таблиця 21 Розмір державних соціальних виплат в Україні
протягом 2017-2022 рр.

Категорії видатків	Роки					
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Соціальні видатки зведеного бюджету, млрд грн						
в тому числі:						
- охорона здоров'я, млрд грн						
- соціальний захист та соціальне забезпечення, млрд грн						
Видатки фондів державного соціального страхування, млрд грн						
в тому числі:						
- Пенсійний фонд України, млрд грн						
- Фонд загальнообов'язкового державного страхування на випадок безробіття, млрд грн						

Продовження таблиці 21

- Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві, млрд грн						
- Фонд соціального страхування від тимчасової втрати працездатності, млрд грн						
Державні соціальні виплати, усього млрд грн						

Джерело:

Таблиця 22 Видатки Державного бюджету України у
2018 -2022 рр., млн грн

Показники	2018 р.	%	2019 р.	%	2020 р.	%	2021 р.	%	2022 р.	%	2022 р. у % до 2018 р.
Загальнодержавні функції											
Оборона											
Громадський порядок, безпека та судова влада											
Економічна діяльність											
Охорона навколишнього середовища											
Житлово-комунальне господарство											
Охорона здоров'я											
Духовний та фізичний розвиток											
Освіта											
Соціальний захист та соціальне забезпечення											
Інші видатки											
Всього:											

Джерело:

Таблиця 23 Видатки бюджету м. Миколаєва у 2022 р., грн

Видатки бюджету за функціональною структурою	Загальні видатки		Спеціальні видатки	
Державне управління				
Освіта				
Соціальний захист та соціальне забезпечення				
Житлово-комунальне господарство				
Культура і мистецтво				
Засоби масової інформації				
Фізична культура і спорт				
Будівництво				
Сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство				
Транспорт, дорожнє господарство, зв'язок, телекомунікації та інформатика				
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю				
Охорона навколишнього природного середовища та ядерна безпека				
Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха				
Цільові фонди				
Видатки не віднесені до основних груп				
Всього видатків				

Джерело:

Таблиця 24 Показники соціально-економічного розвитку України протягом 2010-2022 рр.

Роки	ВВП, млн грн	Зведений бюджет	
		доходи млрд грн	видатки млрд грн
2010			
2011			
2012			
2013			
2014			
2015			
2016			
2017			

Продовження таблиці 24

2018			
2019			
2020			
2021			
2022			
2022 р. у % до 2010 р.			

Джерело:

Таблиця 25 Основні показники розвитку регіонів України

Регіон	ВРП на душу населення у 2022 р., грн	Зайнятість на малих підприємствах на 100 населення у 2022 р., працівників	Рівень безробіття у 2022, %	Валове нагромадження основного капіталу на душу населення у 2022, грн
Вінницька				
Волинська				
Дніпропетровська				
Донецька				
Житомирська				
Закарпатська				
Запорізька				
Івано-Франківська				
Київська				
Кіровоградська				
Луганська				
Львівська				
Миколаївська				
Одеська				
Полтавська				
Рівненська				
Сумська				
Тернопільська				
Харківська				
Херсонська				
Хмельницька				
Черкаська				
Чернівецька				
Чернігівська				
м. Київ				

Джерело:

Таблиця 25 Валовий внутрішній продукт по окремих країнах та регіонах світу у 2017-2022 роках

Країни	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022 Індекс ВВП (2017=100%)
	% до попереднього року						
РФ							
США							
Світ							
Єврозона							
ЄС							
Україна							

Джерело:

Питання для підсумкового контролю

МОДУЛЬ 1. СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СУСПІЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ФЕНОМЕН

1. Сутність та значення соціальної відповідальності.
2. Принципи, види соціальної відповідальності.
3. Функції соціальної відповідальності.
4. Соціальна політика та соціальний захист.
5. Чинники ініціювання і становлення соціальної відповідальності особистості та суспільства.
6. Переваги та недоліки соціальної відповідальності.
7. Еволюція соціальної відповідальності.
8. Корпоративна соціальна відповідальність.
9. Соціальна відповідальність як елемент сталого розвитку.
10. Переваги соціально відповідальних підприємств.
11. Соціальна відповідальність в системі корпоративного управління.
12. Корпоративна відповідальність в аграрному секторі.
13. Соціальні зобов'язання, соціальний контракт.
14. Етика службових і ділових відносин.
15. Система показників соціальної відповідальності у сфері взаємовідносин з персоналом.

16. Соціальна відповідальність органів державної влади в умовах розбудови соціальної держави.
17. Роль органів державної влади у соціалізаційних процесах в Україні.
18. Соціальна відповідальність підприємств.
19. Чинники ініціювання і становлення соціальної відповідальності особистості та суспільства.
20. Структура управління соціальною відповідальністю.
21. Етапи впровадження системи соціальної відповідальності.
22. Напрями застосування соціальної відповідальності.
23. Комітет з корпоративної соціальної відповідальності.
24. Інституціоналізація суб'єктів соціальної відповідальності (профспілки, держава, роботодавці).
25. Елементи соціальної відповідальності бізнесу.
26. Соціальні зобов'язання, соціальний контракт.
27. Етика соціального менеджменту.
28. Стандарти етики менеджменту.
29. Механізм формування етичної поведінки.
30. Моральні аспекти розпорядчої діяльності.
31. Система показників соціальної відповідальності у сфері взаємовідносин з персоналом.
32. Особливості соціального діалогу і соціальної відповідальності із зовнішніми організаціями.
33. Співпраця з органами місцевої влади у розробці програм соціальної відповідальності.
34. Співпраця з науково-дослідними організаціями, засобами масової інформації, профспілками.
35. Соціальна відповідальність перед регіональними громадами.
36. Гармонізація інтересів соціальних партнерів.
37. Соціальна відповідальність щодо навколишнього середовища.
38. Нормативно-правові відносини екологічної безпеки в Україні.
39. Інвестування в агроекологію: перспективи та напрями.

40. Виробництво екологічно-чистої продукції на сучасному етапі.
41. Головні партнери у соціальній діяльності.
42. Співпраця з діловими партнерами щодо соціальної відповідальності.
43. Соціальна відповідальність по відношенню до споживачів та партнерів по бізнесу.
44. Ефективність господарювання соціального партнерства.
45. Звітність із питань соціальної відповідальності.
46. Не фінансове звітування: основні особливості.
47. Розкриття підприємствами своєї інформації.
48. Практика використання не фінансової звітності в Україні.
49. Результативність соціальної діяльності підприємств.
50. Цільове використання коштів (благодійність): проведення аналізу.
51. Соціальні бюджети підприємства.
52. Оцінка соціальної відповідальності підприємств.
53. Стратегія розвитку соціальної відповідальності в період розбудови корпоративного громадянства.
54. Розробка соціальної стратегії: структурні підрозділи.
55. Екологічна безпека соціальної діяльності.
56. Нормативно-правові відносини екологічної безпеки в Україні.
57. Інвестування в агроекологію: перспективи та напрями.
58. Сутність соціального партнерства та його роль у функціонуванні ринкової економіки.
59. Соціальне партнерство як тип соціальних відносин.
60. Механізм формування соціального партнерства.
61. Ефективність господарювання соціального партнерства.
62. Державно-приватне партнерство.
63. Нефінансова звітність підприємств: переваги та особливості.
64. Оцінка соціальної відповідальності: методи, об'єкти, показники.

65. Ефективність соціальної відповідальності.
66. Соціальні індикатори та їх вплив на формування соціальної політики держави.
67. Показники оцінки соціального ефекту.
68. Практики соціалізації в Україні.
69. Соціальна відповідальність як напрям покращення соціального розвитку підприємств.
70. Форми прояву соціальної відповідальності, специфіка, вигоди від неї суспільству.
71. Комплекс соціальних заходів щодо реалізації корпоративної стратегії розвитку.
72. Принципи та завдання державної політики у сфері соціальної відповідальності (стратегія).
73. Соціальні бюджети підприємства.
74. Оцінка соціальної відповідальності підприємств.
75. Розробка соціальної стратегії: структурні підрозділи.
76. Роль та значення соціального підприємництва: вітчизняний та іноземний досвід.
77. Каталог соціальних підприємств в Україні.
78. Формування підприємницького способу мислення на основі соціального підприємництва.
79. Інвестиції в соціальний бізнес.
80. «Соціальна цінність» у контексті соціального підприємництва.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Законодавче регулювання корпоративної соціальної відповідальності в Україні потребує удосконалення // Галицький економічний вісник. 2016. № 1 (50). С.32-37.
2. Лункіна Т.І. Соціальна відповідальність суб'єктів аграрного сектору економіки України. : монографія. Миколаїв : Дизайн і поліграфія. 2018. 632 с.
3. Лункіна Т. І. Соціальна відповідальність як складова частина збалансованого розвитку держави // Інтелект ХХІ століття. 2016. № 5. С. 20-23. Включено до міжнародної наукометричної бази: Index Copernicus.

4. Лункіна Т. І. Основна роль і необхідність розвитку соціальної відповідальності в Україні // Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 12. № 2. С. 6-10. Включено до міжнародної наукометричної бази: Index Copernicus.

5. Лункіна Т. І. Міжнародний досвід формування соціальної відповідальності // Наукові праці. Економіка. 2017. Вип. 284. Т. 296. С. 15-19.

6. Лункіна Т. І. Соціалізація економіки як один із інноваційних напрямів ефективного функціонування держави // Інноваційна економіка : науково-виробничий журнал. 2017. № 11-12 (72). С. 48-54.

7. Лункіна Т. І. Особливості оцінки рівня соціальної відповідальності аграрного сектора // Інфраструктура ринку : електронний науково-практичний журнал. 2017. Вип. 14. С. 34-38.

8. Лункіна Т. І., Бурковська А. В., Бурковська А. І. Оцінювання ефективності соціальної відповідальності підприємств крізь призму сучасних економічних умов // Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 25. С. 26-30.

9. Lunkina T., Burkovskaya A. Basic approaches to social responsibility level's assessment // Вісник аграрної науки Причорномор'я України. 2018. Вип. № 1 (97). С. 64-72.

10. Лункіна Т. І. Роль держави у формуванні соціально-орієнтованого інвестиційного клімату в аграрному секторі економіки // Наукові праці. Економіка. 2018. Т. 312. Вип. 300. С.117-121.

11. Сіренко Н. М., Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Соціальна відповідальність ведення бізнесу в Україні // Вісник аграрної науки Причорномор'я України. 2016. № 3 (91). С. 13-19.

12. Сіренко Н. М., Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Становлення та розвиток соціальної відповідальності: зарубіжний та вітчизняний досвід // Сталий розвиток економіки. 2017. № 1. С. 5-11.

13. Сіренко Н. М., Бурковська А. В., Лункіна Т. І., Мікуляк К. А. The socialization of education as a means of developing entities within the agricultural sector // Management Theory and Studies for Rural and Infrastructure Development. 2020. vol. 42. no 4. pp. 441-451.

14. Лункіна Т. І. Основні аспекти формування соціальної звітності: іноземний і вітчизняний досвід // Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики. 2021. № 2(37), С. 458-466.

15. Карусо Д., Бурковська А. В., Лункіна Т. І., Бурковська А. І. Assessment of the Monetary Policy Influence of the National Bank of Ukraine on the Food Security of the State // Облік і фінанси. 2020. № 4 (90). С. 45-51.
16. Сіренко Н. М., Бурковська А. В., Лункіна Т. І. Стратегічний підхід до формування соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектору економіки України // Економіка АПК. 2020. № 10. С. 62-70.
17. Лункіна Т. І. Формування соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора економіки: концептуальні підходи // Проблеми економіки. 2020. № 2 (44). С. 389-396.
18. Лункіна Т. І., Сизоненко Ю. С. Соціалізація молоді з особливими освітніми потребами // Modern Economics. 2021. Вип. 25. С. 98-104.
19. Лункіна Т. І., Бурковська А. В. Розвиток соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора на основі стратегічних орієнтирів // Економіка, облік, фінанси, менеджмент і право в Україні та світі : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 4 грудня, 2020 р.). Полтава, 2020. С.75-76.
20. Лункіна Т. І. Розвиток соціальної відповідальності суб'єктів аграрного сектора на основі стратегічного підходу // Стратегія інтеграції аграрної освіти, науки, виробництва : глобальні виклики продовольчої безпеки та змін клімату : міжнародний форум (м. Миколаїв, 27-28 травня, 2021 р.). Миколаїв, 2021.

Навчальне видання

Соціальна відповідальність
Методичні рекомендації

Укладач:

Лункіна Тетяна Іванівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 2

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано в видавничому відділі

Миколаївського національного аграрного університету

54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.